

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องทัศนคติของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา คือ

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับทัศนคติ
2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

คำว่า ทัศนคติ(Attitude) มาจากศัพท์ภาษาลาตินว่า "Aptus" แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม และนำมาใช้ในความหมายของคำ "Attitude" ว่าท่าทีที่แสดงออกของคนเราซึ่งบ่งถึงสภาพของจิตใจ ซึ่งมีผู้ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ทัศนคติ ไว้มากมายดังนี้

ทัศนคติ หรือบางที่เรียกว่า เจตคติ นั้นเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า ชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล หรือสิ่งนั้น การที่บุคคลจะมีทัศนคติอย่างไรต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ปกติจะเกิดขึ้นจากสิ่งต่อไปนี้ (สักรินทร์ สุวรรณโรจน์, 2540:30)

1. เกิดจากการเรียนรู้ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมในสังคม
2. เกิดจากประสบการณ์ของตนเองที่ได้พบมาโดยตรง
3. เกิดจากความรู้สึกที่ได้จากการคิดพิจารณาตามประสบการณ์ของตนเอง
4. เกิดจากการยอมรับสิ่งที่ตนเองเห็นว่าดี เห็นว่างาม แล้วรับมาเป็นความรู้สึกของตนเอง

ลักษณะสำคัญของทัศนคติ

ทัศนคติหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ หรือสนับสนุน
2. ความรู้สึกทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะของความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ และไม่สนับสนุน
3. ความรู้สึกที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะกลาง ๆ คือไม่มีความเห็นว่าพอใจหรือไม่พอใจ

การแสดงออกซึ่งความรู้สึกของบุคคล จะแสดงพฤติกรรมออกมา 2 ลักษณะคือ

1. พฤติกรรมภายนอก ซึ่งสามารถสังเกตได้ เช่น การกล่าวสนับสนุนหรือคัดค้าน การพยักหน้าแสดงความพอใจ หรือการแสดงหน้าตาท่าทางไม่พอใจ เป็นต้น
2. พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ว่าชอบหรือไม่ชอบหรือมีความรู้สึกเป็นกลาง

Gardan W. Allport (1935: 810) สรุปว่า ทัศนคติเป็นสภาพของสมองและประสาท ซึ่งมีผลและอิทธิพลโดยตรงต่อการตอบสนองของเอกกัตบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมด หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมดซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

Theodore M. Newcomb (1954: 128) สรุปว่า ทัศนคติที่มีอยู่ในเฉพาะบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ ทัศนคติของบุคคลนั้นอาจจะแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรม ซึ่งเป็นได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะพึงพอใจหรือความชอบพอ อันเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความพอใจรักใคร่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น เรียกว่า Positive Attitude กับทัศนคติอีกแบบซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่พึงพอใจ เบื่อหน่าย เป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความชิงชังไม่อยากเข้าใกล้สิ่งนั้นๆ เรียกว่า Negative Attitude

Jum C. Nunnally (1958: 300) สรุปว่า ทัศนคติคือท่าทีที่แสดงออกล่วงหน้าก่อนให้รู้ว่าปฏิกริยานั้นจะเป็นไปในเชิงลบ(Negative) หรือเชิงบวก(Positive) ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตามที่มีต่อสถาบันหรือบุคคลในระดับชั้นต่าง ๆ

องค์ประกอบของทัศนคติ

องค์ประกอบของทัศนคติแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ (Secord & Backman, 1964: 97-98)

1. องค์ประกอบทางอารมณ์(Affective Component) ได้แก่ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น โกรธ เกลียด รัก ชอบ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความแตกต่างกันตามบุคลิกภาพของแต่ละคนที่พึงจะมี ความรู้สึกนี้จะแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เมื่อบุคคลได้พูดถึงหรือคิดถึงสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด(Cognitive Component) คือความคิดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในแง่ดีและร้าย องค์ประกอบนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมที่บุคคลได้กำหนดมาตรฐานไว้ในใจเป็นสำคัญ
3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม(Behavioral Component) คือความโน้มเอียงล่วงหน้าที่จะปฏิบัติต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์นั้น ย่อมหมายถึงแนวทางปฏิบัติเพื่อแสดงออกโดยไม่ฝืนความรู้สึก และความคิด ในองค์ประกอบนี้เป็นการวางแนวไว้ล่วงหน้า เมื่อคราวจะปฏิบัติจริง จะปฏิบัติอย่างไร

การสร้างทัศนคติ

เนื่องจากทัศนคติ เกิดจาก การเรียนรู้ และการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บุคคล ดังนั้น องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติดังต่อไปนี้ (สุชา จันท์ธรม, 2536)

1. วัฒนธรรม(Culture) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลทุก ๆ คน ตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งตายไปทีเดียว วัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ แตกต่างกันไป เริ่มจากครอบครัว โรงเรียน วัด สถาบันอื่น ๆ ในสังคม วิทยุ โทรทัศน์ สื่อมวลชนต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น
2. ครอบครัว(Family) ครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่อบรมให้เด็กเรียนรู้การสมาคมต่าง ๆ จึงมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างทัศนคติให้แก่เด็ก ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิตให้แก่บุตรของตน ทั้งนี้เพราะเด็กมักเลียนแบบและเชื่อฟังพ่อแม่อยู่แล้ว
3. กลุ่มเพื่อน(Social Group) เด็กที่จากบิดามารดาอยู่กับกลุ่มเพื่อนตั้งแต่เล็ก ๆ จะได้รับอิทธิพลต่าง ๆ จากกลุ่มเพื่อนมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการการยอมรับจากเพื่อน ต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนฝูง

4. บุคลิกภาพ(Personality) ลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลมากเหมือนกัน พวกที่ชอบออกสังคม พวกหนีสังคม พวกชอบเด่น หรือพวกอ่อนน้อม จะมีทัศนคติไม่เหมือนกัน

โครงสร้างของทัศนคติ(Structure of attitude) มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ขนาดหรือระดับความเข้ม(magnitude or valence) หมายถึง ระดับมากน้อยของทัศนคติ(ความชอบมาก-น้อย) ทัศนคติที่มีระดับความเข้มมากจะเปลี่ยนยากกว่าทัศนคติที่มีระดับความเข้มน้อย
2. ความซับซ้อน(complexity of attitude) หมายถึง ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่น ความเชื่อต่อสิ่งหลายอย่างจะมีความซับซ้อนมากกว่าความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
3. อันดับความสำคัญ(centrality) ถ้าทัศนคดียิ่งฝังลึกมากเท่าใด เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาก็ยังมีความสำคัญต่อสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นมาหรือขัดกับสิ่งที่เคยยึดถือมาก่อน
4. ความเด่น(saliency) ทัศนคติที่เด่นในความคิดคำนึงของผู้เป็นเจ้าของย่อมจะกระตุ้นให้เกิดการกระทำได้ง่ายกว่าทัศนคติที่มีลักษณะตรงข้าม

หน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติ (Function of Attitude)

Smith et และ Katz ได้กล่าวถึงหน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติมี 4 อย่าง ดังนี้

1. หน้าที่ให้ความเข้าใจ (Understanding or knowledge function) ทัศนคติหลายอย่างช่วยให้เข้าใจโลกและสภาพแวดล้อม ได้เรียนรู้ และเข้าใจการกระทำของบุคคลในสังคม สามารถอธิบายและคาดคะเนการกระทำของตนเองและของบุคคลอื่น

2. หน้าที่ป้องกันตนเอง (Ego-defense or protect their self-esteem) บ่อยครั้งที่บุคคลจำเป็นต้องหาทางออกให้กับตัวเอง เพื่อความสบายใจ เป็นต้นว่า คนที่ชอบพูดว่าคนอื่นตรง ๆ ก็หาทางออกปกป้องตนเองว่า การที่ตนทำเช่นนั้นก็เพราะมีความจริงใจกับเพื่อนฝูง

3. หน้าที่ในการปรับตัว (Adjustive function or need satisfaction) ทัศนคติจะช่วยบุคคลในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม โดยปกติบุคคลมักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นสำคัญ และจะพัฒนาทัศนคติตามแนวทางที่คาดไว้ จะสนองตอบความต้องการของคนได้ เช่น คนหันมาชอบการศึกษาเล่าเรียน เพราะเชื่อว่าการศึกษาสูงจะช่วยให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

4. หน้าที่แสดงออกซึ่งค่านิยม (Value expression) ทักษะคิดช่วยให้บุคคลได้แสดงออกซึ่งค่านิยมของตนเอง ตัวอย่าง คนที่มีความซื่อสัตย์มาก ก็จะแสดงออกโดยการไม่ชอบพวกนั้รราษฎร บังหลวง

จากแนวความคิด ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความรู้สึก ความคิดเห็น และความเชื่อ เป็นองค์ประกอบของทักษะคิด และเมื่อองค์ประกอบเปลี่ยนแปลงไป ทักษะคิดย่อมจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

การวัดทักษะคิด

วิธีการวัดทักษะคิดนั้นมีหลายวิธี แต่วิธีที่นิยมกันมาก คือ การวัดทักษะคิดโดยใช้ Scale ซึ่ง เป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่วัดได้ผลเป็นที่น่าพอใจ Scale ที่ใช้วัดทักษะคิดมีทั้ง Ranking Scale เป็น Scale ลักษณะแบบจัดอันดับ หรือ Rating Scale เป็นลักษณะแบบให้คะแนน ซึ่งในการวิจัยนี้ Scale ที่ใช้วัดทักษะคิดคือ Rating Scale โดยเลือกใช้แบบ Likert Scale บางทีเรียกว่า Five Point Scale โดยสุคปลายข้างหนึ่งจะเป็นความคิดเห็นที่เห็นด้วย และอีกข้างหนึ่งจะเป็นความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่มีอยู่ในแบบสอบถามแต่ละข้อ ซึ่งแต่ละจุดใน Scale จะเป็นคะแนนทั้งหมด เช่น ให้ 5 คะแนน ถ้าตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 4 คะแนน ถ้าตอบ เห็นด้วย ให้ 3 คะแนน ถ้าตอบ ไม่มีความเห็น ให้ 2 คะแนน ถ้าตอบ ไม่เห็นด้วย และให้ 1 คะแนน ถ้าตอบ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในการวิจัยทักษะคิดของนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดทักษะคิดดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาในการกำหนดแบบสอบถาม เพื่อให้ได้คำตอบในรูปแบบของทักษะคิดของนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่ามีนิสิตศึกษามีทักษะคิดในด้านต่าง ๆ ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

เสรี วงษ์มณฑา นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน กล่าวถึงบทบาทหรือภาระหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่โดดเด่นไปจากสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ ดังต่อไปนี้

1.บทบาทในการพัฒนาความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม หนังสือพิมพ์ให้ความรู้ทางการเมืองแก่บุคคล ซึ่งนอกเหนือไปจากสิ่งที่ได้รับจากห้องเรียน อันเป็นการทำให้เกิดการหล่อหลอมทางสังคมในด้านการเมือง สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ทำให้บุคคลยอมรับและปรับตนเองให้เข้ากับระบบการปกครองที่เป็นอยู่ รวมทั้งสร้างทัศนคติทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองแก่ประชาชนที่จะเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการเมืองให้มีสภาพดีกว่าที่เป็นอยู่นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ยังช่วยตอกย้ำโน้มน้ามนักของปัจเจกชนให้เรียนรู้ ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะประชาชนคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกในสังคม

ทางด้านเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์สามารถสร้างความสนใจ ตลอดจนความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศ โดยชี้ให้เห็นถึงสถานะทางด้านเศรษฐกิจ ที่เป็นอยู่รวมทั้งปัญหาต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจอันเป็นต้นตอของปัญหาสำคัญๆ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ และร่วมรับผิดชอบต่อปัญหา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

ทางด้านสังคม หนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทในกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการอบรม บ่มนิสัย ชัดเกล้า หรือฝึกฝนให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมหรือบรรทัดฐานของสังคม ตลอดจนวัฒนธรรมของสังคมเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่เป็นองค์กรควบคุมทางสังคมโดยการวิพากษ์วิจารณ์ ประณามผู้ที่มีพฤติกรรมนอกรีตในลักษณะที่สังคมไม่ต้องการ หรือเป็นอันตรายต่อส่วนรวม ทำให้สังคมเสื่อมเสียและเสื่อมโทรมป้องกันสังคมให้หลุดพ้นจากบุคคลประเภทนั้น รวมทั้งตอบโต้การกระทำที่ถือว่าเป็นภัยต่อสังคมด้วย

2.บทบาทในการเป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชน หนังสือพิมพ์เป็นผู้ติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองอย่างใกล้ชิด แล้วรายงานข่าวสารต่างๆ ตลอดจนทัศนะทางการเมือง

เมืองของผู้นำฝ่ายรัฐบาล หรือนักการเมืองเพื่อให้ผู้อ่านหรือประชาชนโดยทั่วไปทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดเวลา และทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลต่างๆ อย่างเพียงพอในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสังคมอย่างมาก ในทางกลับกัน ประชาชนก็จะเสนอความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล โดยผ่านหน้าหนังสือพิมพ์เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์อยู่ในฐานะตลาดเสรีทางความคิดเห็น ซึ่งจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกทางความคิดเห็นด้วย

3. บทบาทในการตรวจตราการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล หนังสือพิมพ์ไม่เพียงแต่นำเสนอข่าวสารทางการเมืองเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่หนังสือพิมพ์ที่ดีต้องคอยติดตามสอดส่องพฤติกรรมของรัฐบาลและนักการเมือง ให้กระทำหน้าที่อย่างสุจริตต่อประเทศชาติตามนโยบายที่ได้วางไว้ ในปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้ว รัฐบาลต่างยอมรับความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ เพราะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมติมหาชน เป็นกระบอกเสียงของประชาชนที่คอยดูแล พิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนเสียงของหนังสือพิมพ์จะมีส่วนในการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้า หากรัฐบาล หรือผู้บริหารประเทศเล็งเห็นความสำคัญของหนังสือพิมพ์ ไม่เพิกเฉยต่อคำท้วงติงจากหนังสือพิมพ์ ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์จึงเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อรัฐบาล ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลสถาบันหนึ่ง

4. บทบาทในการสร้างสาธารณชนดี สาธารณชนดี คือ ความคิดเห็นและทัศนคติของกลุ่มสาธารณชน ที่มีต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ที่เป็นไปตามสภาพแวดล้อมของกาลสมัย และสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ถ้าหากข้อมูลสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป สาธารณชนดีจะประกอบไปด้วยประเด็นปัญหา ความคิดเห็นที่ขัดแย้ง และสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง

ขณะที่ มาลี บุญศิริพันธ์ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

1. ให้ข่าวสาร ถือเป็นหน้าที่หลักที่จะต้องแสวงหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมารายงานให้ประชาชนได้ทราบข้อเท็จจริง การเสนอข่าวสารและสารนี้จะรายงานออกมาในลักษณะของข่าว บทความ สารคดี และคอลัมน์ต่างๆ สุดแล้วแต่ว่าจะมีความเหมาะสมอย่างไร ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าข่าวและสาร ที่นำเสนอทางหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องเป็นจริง ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน ตรงและ เป็นธรรมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อผู้อ่านจะได้รับทราบเหตุการณ์ทั้งหมดอย่างถูกต้อง สามารถวินิจฉัยเหตุการณ์ได้ด้วยตนเองต่อไป

2. ให้ข้อเสนอแนะ ในการให้ข้อเสนอแนะต้องไม่ใช่การเสนอแนะในการรายงานข่าว เพราะข่าวนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงล้วน ๆ การเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์

ที่เกิดขึ้น หรือต่อข่าวที่ได้รับการรายงานไปแล้ว กระทำโดยผ่านทางคอลัมน์อื่นๆ เช่น บทบรรณาธิการ บทวิจารณ์ บทความ เป็นต้น เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นแหล่งรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้น ในการแสดงความเห็นจึงต้องกระทำอย่างเป็นกลาง และยุติธรรม เพราะผู้เขียนเป็นบุคคลที่มีข้อมูลครบถ้วน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ลึกซึ้งมากกว่าผู้อ่านทั่วไป เป็นที่เชื่อถือ การเสนอแนะเรื่องใดก็ตามจำเป็นต้องกระทำอย่างระมัดระวัง และวางอยู่บนรากฐานของเหตุผลที่เหมาะสมถูกต้อง

3. ให้ความบันเทิง หมายถึงความบันเทิงที่ผู้อ่านจะได้รับ จากการอ่านเนื้อหาในหนังสือพิมพ์เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ความรู้สึก และพักผ่อนสมองไปในเวลาเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยบางชิ้นชี้ว่าข่าวสารเกี่ยวกับความบันเทิงในหน้าหนังสือพิมพ์ มักจะได้รับความสนใจจากการอ่านมากกว่าข่าวสารประเภทอื่นๆ ก็ตาม แต่ความบันเทิงที่แฝงอยู่จากการอ่านการณคดี บทความ สารคดี บทวิจารณ์ ก็มีผลทำให้หนังสือพิมพ์ ได้สนองตอบหน้าที่ข้อนี้ได้อย่างดี มิใช่เป็นเพียงเนื้อหาในคอลัมน์บันเทิงเท่านั้น

4. เป็นสื่อในการโฆษณา หน้าที่ส่วนนี้ดูเหมือนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับสื่อมวลชนในสังคมทุนนิยมและสังคมประชาธิปไตย เพราะสภาพการแข่งขันทางธุรกิจการค้าหรือตัดสินใจซื้อได้ทางหนึ่ง เชื่อกันว่าโฆษณานี้เป็นสื่อกลางนำเสนอสินค้าธุรกิจให้ผู้อ่านได้มีโอกาสซื้อ ทำให้เกิดการพัฒนารธุรกิจให้ก้าวหน้า ข้อสำคัญที่สุดก็คือการขายเนื้อที่โฆษณา เป็นแหล่งรายได้สำคัญที่สุดของหนังสือพิมพ์ถือว่า โฆษณาเป็นเส้นโลหิตของธุรกิจหนังสือพิมพ์ ถ้าไม่มีโฆษณาหนังสือพิมพ์ก็อยู่ไม่ได้ เพราะอาศัยราคาจำหน่ายเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่เพียงพอต่อการลงทุนในการผลิต และถ้าไม่มีโฆษณาเราอาจต้องซื้อหนังสือพิมพ์ในราคาที่แพงขึ้นมาก อาจส่งผลให้ระดับความนิยมอ่านหนังสือพิมพ์ลดลงไปด้วย อย่างไรก็ตาม การโฆษณาในหนังสือพิมพ์ก็ถือเป็นหน้าที่ให้บริการชุมชนอย่างหนึ่งของสื่อมวลชน

ขณะเดียวกัน สุกัญญา สุกบรรทัด กล่าวถึงความรับผิดชอบของสื่อมวลชนย่อมผูกพันกับบทบาทของสื่อมวลชนในสังคม และบทบาทของสื่อมวลชนในแต่ละสังคมได้แก่

1. บทบาทการเมือง(political role)

รัฐบาลซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของประชาชน จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ หากไม่เปิดโอกาสให้พลเมืองรู้ว่า ผู้ปกครองกำลังทำอะไร หรือกำลังไม่ทำอะไร หรือกำลังคิดว่าจะทำอะไร แต่เนื่องจากประชาชนไม่สามารถเข้าไปสอดส่องรัฐบาลด้วยตนเองได้ จึงต้องมีตัวแทนทำหน้าที่นี้คือ สื่อมวลชน แม้ว่าสื่อมวลชนไม่อาจป้องกันความบ้าอำนาจ การคอร์รัปชันด้วยตัวของมันเอง แต่สื่อมวลชนสามารถนำความไปบอกประชาชนผู้มีอำนาจที่จะจัดการได้ ประชาชนจึงต้องพึ่งพาสื่อมวลชน เพื่อให้ได้รู้เรื่องเกี่ยวกับรัฐบาล ประชาชนจึงจะสามารถเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองได้

แต่สื่อมวลชนมีอำนาจเลือกประเด็นข่าว และเป็นผู้กำหนดรูปแบบของการรายงาน ตลอดจนแสดงให้ผู้มีอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้รู้ว่าคนถูกสาธารณชนเฝ้าดู

2. บทบาททางการศึกษา (education role)

สื่อมวลชนย่อมปฏิบัติหน้าที่ของตลาดเสรีแห่งการแสดงความคิดเห็น เป็นเวทีที่คนพากันมาแสดงความคิด และอภิปราย การอภิปรายทำให้ความคิดของคน มีชีวิตชีวา ไม่หยุดนิ่ง สื่อมวลชนมีวิธีแสดงบทบาทในด้านการศึกษามากมายวิธี เช่นผ่านบทบรรณาธิการและบทความ บทความแสดงความคิดเห็นเหล่านี้จะต้องหลากหลาย ไม่ย่ำอยู่กับที่ ซ้ำซาก หรือติดอยู่กับปลายปากการของคอลัมนิสต์คนใดคนหนึ่ง หนังสือพิมพ์จะต้องผสมผสานไปด้วยความเห็นที่หลากหลายจนผู้อ่านเดาไม่ออกว่าจริง ๆ แล้ว กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ มีทัศนคติในเรื่องนั้นๆ อย่างไร และผู้อ่านจะรู้สึกอย่างไรกับหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ กำลังชักจูงให้ตนเชื่อในความคิดใดความคิดหนึ่งเป็นพิเศษ

3. บทบาทในการสะท้อนสังคม (mirroring role)

สื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ คือกระจกที่สะท้อนหลากหลายชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม และยังมีอิทธิพลต่อวิถีทางเดินของชีวิตเหล่านั้น ข่าวแต่ละชิ้นที่นำเสนอในแต่ละวันจะถูกสั่งสมในความนึกอ่านของประชาชน ข่าวสารจากสื่อมวลชนคือส่วนหนึ่งที่สร้างตำนานของสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งทำให้สังคมนั้นดำรงอยู่ได้ทำให้คนในสังคมเชื่อมโยงกันอยู่ได้โดยอาศัยเรื่องราวที่ปรากฏในสื่อมวลชนนั้น กล่าวโดยสรุป สื่อมวลชนสะท้อนสังคม และสร้างสังคมไปด้วยพร้อมกัน

4. บทบาทในการประกาศและโฆษณา (advertising role)

สื่อมวลชนมีบทบาทในการประกาศ โฆษณา ทำให้ประชาชนมีความสะดวกในการจับจ่ายใช้สอย ทำให้เศรษฐกิจก้าวหน้า

แม้แต่ Charles R. Wright ได้อธิบายถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนดังนี้

1. หน้าที่ให้ข่าวสาร

สารที่ประชาชนในสังคมได้รับทราบเป็นประจำ ส่วนใหญ่มาจากสื่อมวลชน เป็นการเตือนให้ประชาชนได้รับทราบถึงภัยและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อข่าวสารนั้นเผยแพร่เพื่อมวลชน การเตือนผ่านสื่อมวลชนจึงเป็นการสนับสนุนความรู้สึกเรื่องความเสมอภาคในสังคม ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นได้ การรู้เรื่องข่าวสารต่างๆ จากสื่อมวลชนทันต่อเหตุการณ์ทำให้บุคคลได้รับการยอมรับจากกลุ่มของตน คนที่สนใจข่าวสารมักจะกลายเป็นผู้นำความคิดเห็นในชุมชนของตน หรือการที่สื่อมวลชนรายงานข่าวเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็เป็นการเพิ่มศักดิ์ศรีให้แก่บุคคลนั้น ทำให้บุคคลนั้นมีสถานภาพในสังคม มีชื่อเสียง ดังนั้น

สื่อมวลชนจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ชื่อเสียงของบุคคล รวมทั้งการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนยังทำหน้าที่ในการทำให้การควบคุมทางสังคมต่อสมาชิกในสังคมเป็นไปอย่างจริงจัง โดยการเสนอข่าวเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ดี ไม่งามสู่สายตาประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับทราบโดยทั่วกัน ทำให้ประชาชนตำหนิการกระทำที่ขัดต่อบรรทัดฐาน และศีลธรรมอันดีงามของสังคม

2. หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นหรือการชักจูงใจ

หน้าที่หลักของการแสดงความคิดเห็นก็เพื่อแนะนำให้ป้องกันและแก้ไขผลอันไม่พึงปรารถนาของเหตุการณ์ต่างๆ สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นต่างๆ ในสังคมทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม พร้อมทั้งเสนอแนะ เพื่อให้เกิดการกระทำต่อประเด็นเหล่านั้นขององค์กรต่าง ๆ ที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

3. หน้าที่ในการให้การศึกษา

สื่อมวลชนทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน โดยการให้ความรู้ทางอ้อมแก่ประชาชนผ่านข่าวสาร และบทความ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ประชาชนทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและที่อยู่นอกโรงเรียน ความรู้ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ศิลปะ การประกอบอาชีพ และการเผยแพร่ค่านิยมในสังคม เพื่อดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติ สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการทำให้วัฒนธรรมและค่านิยมที่ยอมรับในสังคมแพร่หลาย ทำให้วัฒนธรรมของชุมชนได้รับการรับรู้ และเข้าใจจากคนในชุมชนอื่นๆ สร้างความรู้สึกของความเป็นชาติเดียวกัน และความรู้สึกในเรื่องชาตินิยม ทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ

4. หน้าที่ในการให้ความบันเทิง

สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิง ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยทั่วไปที่ต้องมีความบันเทิง ยิ่งในสังคมที่สับสนวุ่นวาย สื่อมวลชนจะช่วยให้ผู้รับสารได้มีการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด

ขณะเดียวกัน Lazarsfeld and Morton อธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่เสริมสร้างสภาพทางสังคม หมายถึง สื่อมวลชนช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคลให้สังคมยอมรับและโน้มน้าวให้สาธารณชนชื่นชมและเห็นความสำคัญของบุคคลมากยิ่งขึ้น

2. บทบาทและหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมทางสังคมให้อยู่ในกรอบของจริยธรรม ในการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือสื่อมวลชนที่เผยแพร่ตีพิมพ์ถึงพฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรม จารีตประเพณีของสังคมในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเกิดความรู้สึกละอายใจเกรงกลัวการถูกสังคมตำหนิ ประณามก็จะพยายามแก้ไขตนเอง

ส่วน สุทธิชัย หยุ่น(มติชน,2540:17) แสดงความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า

“หนังสือพิมพ์ในอดีตเคยมีการพาดหัวตัดสินเลยว่าใครผิด ใครเป็นโจร แต่ในปัจจุบันดีขึ้นคือไม่ค่อยมีให้เห็น สื่อมวลชนเคยตราหน้าคนที่ถูกกล่าวหาตามกฎหมายว่าเป็นโจร เป็นคนทำผิดทั้ง ๆ ที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินเลยว่าผู้นั้นผิด แต่พอศาลตัดสินแล้วว่าไม่ผิด สื่อมวลชนก็ไม่เคยรับผิดชอบต่อสิ่งที่เคยเสนอไปแล้ว

หน้าที่ของสื่อต้องมีความเที่ยงธรรม ให้โอกาสทั้งผู้ถูกกล่าวหาและผู้กล่าวหา พยายามให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสได้พูดผ่านสื่อบ้าง มิใช่เสนอแต่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพียงฝ่ายเดียวจะทำให้ข่าวไม่สมดุลและไม่เกิดความยุติธรรม ส่วนในเนื้อหาโฆษณาบรรณาธิการควรมีส่วนรับผิดชอบด้วย เช่น ภาพโฆษณาสถานเริงรมย์ อาบอบนวด ภาพที่ดูไม่เหมาะสมต่างๆมิใช่ปิดความรับผิดชอบไป”

ขณะที่ John Rawls เห็นว่า ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อไม่มีการนำเอาการแบ่งชนชั้นมาตัดสินปัญหา คือ ส่วนการตัดสินใจนั้น ทุกคนต้องถอยหลังไปหนึ่งก้าว ไปตั้งต้นที่จุดเดียวกันที่ยังไม่มีตำแหน่งทางสังคมมาเป็นปัจจัยหลักในการชี้ขาด เขาขอให้ทุกคนออกจากสภาพการณ์ที่เป็นจริงไปอยู่ในสถานการณ์สมมุติ ไม่ให้เห็นความแตกต่างทางเพศ ศาสนา ชนชั้น หรือกลุ่มเรา รู้แต่ว่าเราต้องป้องกันผู้อ่อนแอจากผู้มีอำนาจ เราจะรู้แต่ว่าโลกจำเป็นต้องมีผู้สร้าง ความยุติธรรมให้แก่สังคม ดังนั้นเจ้าของหนังสือพิมพ์หรือนักข่าวจะต้องถอยหลังไปคิดที่จุดเดียวกันโดยไม่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ดังที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์หาทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนของสาธารณชนในสังคม

ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์

ประมะ สตะเวทิน มีความเห็นว่า สื่อมวลชนในระบอบประชาธิปไตยควรจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซึ่งความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อสังคมประกอบด้วยความเป็นอิสระ (Freedom) ในการปฏิบัติหน้าที่ การเสนอข่าวด้วยความจริงและความยุติธรรม (Truthfulness and Fairness) ซึ่งมีหลายระเียบคดังต่อไปนี้

1.ความเป็นอิสระ(freedom)

ความเป็นอิสระเป็นหัวใจของสังคมประชาธิปไตย ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตย สื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องมีอิสระ ความเป็นอิสระของสื่อมวลชนได้แก่

1.1 ความเป็นอิสระที่จะรู้ เป็นสิทธิทางสังคมของคนทุกคนในการที่จะรับข่าวสารเพื่อดำเนินการกับชีวิตของตนเองและเข้าร่วมในการปกครองได้อย่างเฉลียวฉลาด เป็นสิทธิที่จะรู้ผ่านสื่อมวลชน

1.2 ความเป็นอิสระที่จะบอก เป็นสิทธิในการถ่ายทอดข่าวสารโดยอิสระ และโต้แย้งแสดงความคิดเห็นได้โดยเปิดเผย เป็นสิทธิของประชาชนซึ่งแสดงออกทางสื่อสารมวลชน

1.3 ความเป็นอิสระในการค้นหาความจริง เป็นสิทธิในการเข้าถึงแหล่งข่าวสารสาธารณะ เพราะไม่ใช่คนทุกคนที่จะสามารถเข้าถึงแหล่งข่าวสารสาธารณะที่สำคัญๆ

ดังนั้นสื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบจึงต้องปกป้องความเป็นอิสระของตนจากการแทรกแซงของพลังอำนาจต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเป็นอิสระจากการควบคุมของรัฐบาล(Government Controls)

รัฐบาลเป็นพลังอำนาจหนึ่งที่มีมักจะเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงานของสื่อมวลชนโดยใช้มาตรการควบคุมต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ มาตรการอันหนึ่งก็คือกฎหมาย การเซ็นเซอร์ การออกใบอนุญาต การไม่ให้ข่าวสาร ฯลฯ อย่างไรก็ตามการเข้ามาควบคุมของรัฐบาลนั้นจะต้องกระทำเฉพาะในกรณีที่เป็นจำเป็น และเมื่อเป็นอันตรายต่อส่วนรวมเท่านั้น

2. ความเป็นอิสระจากธุรกิจขนาดใหญ่(Big Business)

สื่อสารมวลชนเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดใหญ่อื่นๆ เช่น ธนาคาร บริษัทรถยนต์ ฯลฯ ธุรกิจขนาดใหญ่เหล่านี้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนในรูปของผู้ถือหุ้น ผู้ให้เงินกู้ หรือผู้ให้โฆษณาขายใหญ่ การที่ธุรกิจใหญ่ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจสื่อมวลชนจึงทำให้เกิดคำถามว่า สื่อมวลชนจะสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

3. ความเป็นอิสระจากเจ้าของหรือนายทุน(Owner)

เจ้าของหรือนายทุนของสื่อมวลชนอาจเข้ามาแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน ในรูปของการกำหนดนโยบาย รูปแบบ การบิดเบือนข่าวสาร การนำเสนอหรือไม่นำเสนอเรื่องบาง เรื่องที่เป็นประโยชน์หรือเป็นอันตรายต่อนายทุนแล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนมีลักษณะ 2 ลักษณะในตัวเอง คือเป็นทั้งองค์กรธุรกิจที่แสวงหากำไรให้เจ้าของและเป็นองค์กรบริการ สาธารณะเพื่อประชาชน แต่เนื่องจากสื่อมวลชนได้รับการคุ้มครองในเรื่องเสรีภาพ ตลอดจนได้รับ สิทธิพิเศษต่างๆ แตกต่างไปจากธุรกิจอื่นๆ ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน และสังคม จึงเป็นความรับผิดชอบของสื่อมวลชนที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ ของประชาชนและสังคมมากกว่าที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ของนายทุน

4. ความเป็นอิสระจากผู้โฆษณา(Advertisers)

รายได้สำคัญของสื่อมวลชนนั้นมาจากโฆษณา หนังสือพิมพ์และนิตยสารมีรายได้ 2 ใน 3 จากการโฆษณาและเพียง 1 ใน 3 จากการขาย เมื่อความอยู่รอดและสถานภาพทาง เศรษฐกิจของสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับโฆษณาเป็นหลัก จึงเป็นไปได้ว่าผู้โฆษณาสินค้าจะเข้ามามี อิทธิพลไม่โดยตรงก็โดยอ้อมเหนือการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนผ่านทางนายทุนของสื่อมวลชน เช่น การต่อต้านหรือสนับสนุนเรื่องบางเรื่อง การโฆษณาแฝง ในรูปของข่าวหรือรายการบันเทิง

มาตรการของผู้โฆษณาก็คือ การงดโฆษณาหรือขู่ว่าจะงดโฆษณาหากสื่อมวลชนไม่สนอง ความต้องการของผู้โฆษณา

หลักสำคัญ 4 ประการในการที่สื่อมวลชนจะใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่า ควรจะ ปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นอิสระจากผู้โฆษณา

1. ข่าวสารและความคิดเห็นของสื่อมวลชนจะต้องเป็นอิสระจากการควบคุมของผู้ โฆษณา
2. สื่อมวลชนจะต้องไม่ปล่อยให้ผู้โฆษณาเข้ามาก้าวล่วงกับการจัดรายการจน กระทั่งเสียความสมดุลของการเสนอรายการแก่ประชาชน
3. สื่อมวลชนจะต้องเป็นอิสระจากการแทรกแซงของผู้โฆษณา ที่จะทำให้คุณ ภาพของสื่อมวลชนลดลงไป
4. ปริมาณของการโฆษณาควรจะเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมกับปริมาณของข่าวสาร และความบันเทิง

4.ความเป็นอิสระจากรางวัล(Favors)

สื่อมวลชนเป็นผู้จัดสื่อให้แก่บุคคล หรือกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ ข่าวสารและความคิดเห็นของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้น เช่น หน่วยงานเอกชน บริษัทประชา

สัมพันธ์ กลุ่มอิทธิพล หน่วยงานราชการ ฯลฯ ความสัมพันธ์จึงเกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเหล่านั้น เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่หน่วยงานที่ต้องพึ่งพาอาศัยสื่อมวลชนในการเสนอข่าวและความคิดเห็นจะมีของขวัญหรือรางวัลให้แก่นักสื่อสารมวลชนในวาระและโอกาสต่างๆ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่ารางวัลขนาดไหนที่สื่อมวลชนควรรับ รางวัลขนาดไหนที่สื่อมวลชนไม่ควรรับ ซึ่งขึ้นอยู่กับพิจารณาของนักสื่อสารมวลชนที่จะต้องพิจารณาว่าทำอย่างไรตนจึงจะปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างอิสระ เทียบตรง และยุติธรรม

5. ความเป็นอิสระจากการถูกใช้เป็นเครื่องมือ(Manipulation)

องค์กรต่างๆ ทั้งราชการและเอกชนถือเป็นแหล่งข่าวที่สำคัญของสื่อมวลชน องค์กรเหล่านี้จะมีนักประชาสัมพันธ์ของตนทำหน้าที่ในการให้ข่าวสารขององค์กรแก่สื่อมวลชน นักประชาสัมพันธ์เหล่านี้เป็นนักสื่อสารที่เชี่ยวชาญ และซื่อสัตย์ ซึ่งบางครั้งอาจจะหลอกล้อใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือเสนอข่าวที่ให้ประโยชน์แก่องค์กรของตนแต่อาจจะเป็นผลเสียต่อผู้อื่น ต่อประชาชน ต่อสังคม ด้วยการให้ข่าวไม่จริง ปกปิดความจริง กุข่าว ฯลฯ

2. ต้องไม่เสนอข่าวในลักษณะที่อาจทำให้เสียความยุติธรรมในการพิจารณาคดี(Fair Trial)

สื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยุติธรรมที่บุคคลควรจะได้รับในกระบวนการยุติธรรม สื่อมวลชนจะต้องเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหาด้วยความรอบคอบ ไม่วิพากษ์วิจารณ์ ไม่สอดใส่อารมณ์ หรือเขียนชักจูงใจจนอาจทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับความยุติธรรม トラบคิตที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาคาบน้ำนั้นผู้ต้องหายังไม่เป็นผู้ผิดสื่อมวลชนจึงไม่ควรด่วนพิพากษาเสียเอง

3. ต้องไม่เสนอเรื่องราวที่เป็นความลับของทางราชการ(Government Secrecy)

แม้สื่อมวลชนควรจะเป็นอิสระจากการแทรกแซงของรัฐบาล แต่ส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบของสื่อมวลชนก็คือการไม่เสนอเรื่องราวที่อาจเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์ของประเทศไทยและส่วนรวม เป็นเรื่องราวที่เป็นความลับของทางราชการ

4. ต้องเสนอข่าวด้วยความถูกต้อง(Accuracy)

การสื่อสารมวลชนเป็นการกระทำของมนุษย์ และความผิดพลาดของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความถูกต้องก็ถือเป็นความรับผิดชอบอันแรกของสื่อมวลชน ความถูกต้องในที่นี้หมายความว่า ความตรงกับความเป็นจริงของเหตุการณ์ ดังนั้นในการเสนอภาพ พาดหัวข่าว ตลอดจนเนื้อข่าวและการอ้างคำพูด จึงต้องเป็นจริงและมีความสอดคล้องกัน ปัญหาที่เรามักจะพบเสมอในหนังสือพิมพ์รายวันก็คือการคาดเดาเอาเอง เช่น การพาดหัวที่ไม่ตรงกับเนื้อข่าว หรือการใช้ภาษาในการพาดหัวเกิดจากเหตุการณ์จริง เป็นต้น

5. ต้องเสนอข่าวตรงไปตรงมา(Objectivity)

มาตรฐานอันหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่โดยความจริง และยุติธรรม ในวงการสื่อสารมวลชนก็คือ การแยกระหว่างข่าว กับความคิดเห็น เพราะทั้ง 2 ส่วนนี้ทำหน้าที่ต่างกัน ข่าวทำหน้าที่ในการรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงของเหตุการณ์ ในขณะที่ความคิดเห็นทำหน้าที่ในการแสดงความรู้สึกและวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ที่เป็นข่าวรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

การเสนอข่าวของสื่อมวลชนจึงควรเป็นการเสนอไปตามข้อเท็จจริง ตรงไปตรงมาไม่ตีความข่าว และไม่แสดงความคิดเห็นในข่าว รวมทั้งไม่สอดใส่อารมณ์ ไม่ระบายสี ไม่แต่งเติมจนทำให้ข่าวบิดเบือนไปจากความเป็นจริง

6. ต้องเสนอข่าวโดยเสมอภาค(Balance)

ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนประการหนึ่งก็คือการเสนอข่าวจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ขัดแย้งกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีจุดยืน ต่อการแก้ปัญหาเดียวกันต่างกันควรจะได้รับการนำเสนอต่อประชาชนโดยเท่าเทียมกันโดยเสมอภาคกัน ไม่เอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่งหรือเสนอข่าวของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียว

7. ต้องไม่แทรกแซงสิทธิส่วนบุคคล(Privacy)

บุคคลที่ตกเป็นข่าวในสื่อมวลชนเหมือนถูกพิพากษาคดีโดยสื่อมวลชนจากข่าว และภาพที่สื่อมวลชนเสนอ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะต้องรายงานข่าวเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในข่าวด้วยความรอบคอบ

8. ต้องอ้างแหล่งที่มาของข่าวได้(Using Sources Responsibility)

เป็นความรับผิดชอบของสื่อมวลชนที่จะต้องสามารถระบุอย่างตรงไปตรงมาและเต็มที่ถึงแหล่งข่าวของตนได้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธาแก่ประชาชน อย่างไรก็ตามในการหาข่าวของสื่อมวลชนนั้นในบางกรณีผู้ให้ข่าวอาจไม่ต้องการเปิดเผยตัวเพราะเกรงจะได้รับอันตราย ก็เป็นความรับผิดชอบของสื่อมวลชนที่จะต้องรักษาความลับนี้ไว้ให้ได้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่แหล่งข่าว

9. ต้องเสนอรายการบันเทิงที่หลากหลาย(Pluralism in Programming)

ความรับผิดชอบด้านความบันเทิงของสื่อมวลชนก็คือ สื่อมวลชนควรจะมีหลากหลาย ซึ่งสะท้อนความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่าง ๆ

ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ทั่วไปอยู่ภายใต้กรอบของจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ ซึ่งปัจจุบันมีสมาคมหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ควบคุมจรรยาบรรณเพื่อสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- 1.ความรับผิดชอบ(Responsibility) ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์
- 2.ความมีเสรีภาพ(Freedom) ได้แก่ เสรีภาพที่มีความรับผิดชอบ
- 3.ความเป็นไท(Independence) ได้แก่ ความไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งทางกายและใจ โดยอามิสสินจ้างอื่นใด
- 4.ความจริงใจ(Sincerity) ได้แก่ ความไม่มีเจตนาบิดเบือนผิดพลาด ต้องรับแก้ไข
- 5.ความเที่ยงธรรม(Impartiality) ได้แก่ ความไม่ลำเอียงหรือไม่เข้าใครออกใคร
- 6.ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา(Fair Play) ได้แก่ การปฏิบัติอันดีงาม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะชน
- 7.ความมีมารยาท(Decency) ได้แก่ การใช้ภาษาและภาพที่ไม่หยาบโลน และลามกอนาจาร หรือสื่อไปในทางเสื่อมเสีย

จรรยาบรรณดังกล่าวนี้ เป็นหลักการอย่างกว้าง ๆ ซึ่งแต่ละองค์กรต่างก็ตราขึ้นมาเพื่อเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพ แต่ไม่ว่าจะหลากหลายเพียงใด ส่วนใหญ่ก็จะเน้นในประเด็นของเสรีภาพ อิสระภาพ ความรับผิดชอบ ความถูกต้อง ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์และจริงใจ ความมีเกียรติและศักดิ์ศรีของสื่อมวลชน เพราะคุณสมบัติเหล่านี้สัมพันธ์กับหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะต้องแจ้งข่าวสารที่ถูกต้องให้แก่สาธารณชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นรินทร์ บุญชู (2520) ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและภาษาอังกฤษของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยวิธีส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตปริญญาตรีทุกคณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 1,271 คน จากผลการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์แต่ละครั้ง ใช้เวลาเพียง 20-30 นาที หนังสือพิมพ์ที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่อ่านประจำคือ ไทยรัฐ แทนที่จะเป็นสยามรัฐหรือมติชน ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่เป็นวิชาการมากกว่า เหตุผลสำคัญที่อ่านหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อรับทราบข่าวสารและเนื้อหาในหนังสือพิมพ์เป็นบางส่วน แสดงว่านิสิตนักศึกษา อ่านหนังสือพิมพ์เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อความบันเทิง

ในด้านความสนใจและความชื่นชอบต่อเนื้อหาของสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ พบว่า นิสิตชายและหญิงส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์เป็นบางเรื่องที่ตนสนใจ โดยอ่านพาดหัวข่าวและข่าวหน้าหนึ่ง เหตุผลในการอ่านเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์โดยอ่านเรื่องที่น่าสนใจก่อนแล้วค่อยอ่านเรื่องอื่นๆ และมีความเชื่อว่าหนังสือพิมพ์ มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความคิดเห็น และพฤติกรรมพอสมควร และมีความเชื่อถือต่อเนื้อหาของหนังสือพิมพ์มากกว่า 50% หากไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์มีความรู้สึกว่าจะอะไรไปอย่างหนึ่ง และนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือพิมพ์ควรปรับปรุงด้านการเสนอข่าวให้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ถูกต้อง และเป็นความจริง

นพพร ปริบูรณ์ (2509) ได้ศึกษาความสนใจของนิสิตมหาวิทยาลัยในพระนครต่อเรื่องต่างๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง คือนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพ 5 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวนทั้งหมด 425 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาหมดโดยผู้วิจัยเข้าพบปะชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจวิธีการ เพื่อให้ได้ผลในการตอบอย่างเต็มที่ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์รายวันเป็นประจำ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็น และส่วนมากใช้เวลาในการอ่านประมาณ 15 นาทีในห้องสมุด เมื่ออ่านแล้วมีความเชื่อในหนังสือพิมพ์รายวันเกินกว่า 50% การวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษานิยมอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมากที่สุด และส่วนมากสนใจต่อข่าวที่เป็นสาระ รองลงมาคือข่าวเบา และนิสิตชายนิยมนอ่านข่าวที่เป็นสาระมากกว่านิสิตหญิง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2526) ได้มีการสำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์ไทย ปี 2526 โดยการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยสุ่มตัวอย่างภาคละ 2 จังหวัด โดยสุ่มหน่วยตัวอย่างด้วยวิธี Quota Sampling ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนดในแต่ละกลุ่มอาชีพจำนวนตัวอย่าง 2,250 ตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 แบบ คือ สัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและให้ผู้ที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถอ่านเข้าใจแบบสอบถามเป็นผู้กรอกแบบสอบถามเอง

จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อถือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมีระดับความเชื่อถือหนังสือพิมพ์ต่างๆ ในระดับปานกลาง ยกเว้นหนังสือพิมพ์สยามรัฐและมติชนซึ่งประชาชนให้ความเชื่อถือมาก ส่วนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่าประชาชนทุกเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่อบทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือประชาชนมีความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ตามที่ควรจะเป็น ยกเว้นประชาชนในกลุ่มอายุ 41-50 ปี ไม่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ และประชาชน

ที่ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือประชาชนที่อยู่ในกลุ่มผู้ใช้วิชาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์คือ มีความคิดเห็นว่าการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร

กรณีศึกษา ศรีสวัสดิ์วิชัย (2533) ได้ศึกษา การตัดสินใจซื้อและอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 672 คน และในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี จำนวน 319 คน รวมทั้งสิ้น 991 คน มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การเสนอข่าวหลากหลายเป็นมูลเหตุอันดับแรกที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจซื้อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และการเสนอข่าวรวดเร็วต่อเหตุการณ์เป็นมูลเหตุรอง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีการเสนอข่าวตรงไปตรงมาน่าเชื่อถือและทำให้ได้รับความรู้หูตากว้างขึ้น ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แต่ในเรื่องความเชื่อถือของประชาชนต่อการอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐปรากฏว่า อยู่ในระดับไม่สูงนัก เนื่องจากส่วนใหญ่จะต้องพิจารณาไตร่ตรองทุกครั้งจากอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ในเรื่องของความเชื่อถือที่มีต่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จะแตกต่างกันมากน้อยขึ้นอยู่กับเขตที่อยู่อาศัย เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และระดับการศึกษาของประชาชน กล่าวคือ คนในเขตจังหวัดใกล้เคียง จะมีความเชื่อถือต่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมากกว่าในเขตกรุงเทพมหานคร เพศหญิงจะให้ความเชื่อถือมากกว่าเพศชาย ผู้มีอายุน้อยจะให้ความเชื่อถือต่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า เป็นต้น ส่วนทัศนคติของประชาชนต่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกันจะมีทัศนคติที่แตกต่างกันด้วย

James E. Briton, Chilton R. Bush (1957) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของสาธารณชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์ โดยการออกแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดทัศนคติของสาธารณชนในชุมชนหนึ่ง โดยคำถามทั้งหมดในงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของคำถามที่พัฒนามาจากคำถามมากกว่า 200 ข้อ โดยทำการทดสอบกับนักศึกษาที่เรียนเอกหนังสือพิมพ์ในมหาวิทยาลัย Oregon เมื่อทำการทดสอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้นำคำถามและคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์ และจัดกลุ่มของคำถามที่ใช้วัดทัศนคติใหม่ โดยแบ่งได้เป็น 12 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

Adequacy of News Content, Responsibility for Accuracy, Fairness and Representativeness, Independence from Pressure, Check upon Government, Confidence in

Leadership as Political Issues and Candidates, Authoritarianism, Human worth and Dignity, Morally Objectionable Content, General Satisfaction, Utility

จากแบบสอบถามของงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามบางส่วนมาใช้ในงานวิจัย เรื่องทัศนคติของนิสิตนักศึกษาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน โดยคำถามที่นำมาใช้จะถูกนำมาปรับปรุงใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับงานวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ยกมาอ้างอิง จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการเป็นตัวแทนของคนในสังคม หรือเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในสังคม ส่วนแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่หนังสือพิมพ์ต้องมีความรับผิดชอบอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ในการรายงานข่าวด้วยความรับผิดชอบต่อตรงตามข้อเท็จจริง การรายงานข่าวด้วยความยุติธรรม หน้าที่เป็นสื่อกลางในทางธุรกิจ หรือการให้ความบันเทิง ซึ่งในความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์หลายคน ระบุว่าหนังสือพิมพ์ที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่อยากเห็น(มติชน 25 พฤศจิกายน 2540:17) ควรมีลักษณะชัดเจน เที่ยงธรรม คิงาม ต้องเสนอข่าวที่ไม่มีการพาดพิงอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใด ช้องเสนอข่าวด้วยความเป็นจริง ต้องไม่พาดพิงข่าวโดยแต่งแต้ม ปลุกเร้าเกินไปจากข้อเท็จจริง และต้องไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณากิจการ หรือจากงานวิจัยของ นรินทร์ บุญชู(2520) พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อความบันเทิง โดยอ่านพาดหัวข่าวและข่าวหน้าหนึ่ง เหตุผลในการอ่านเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ และมีความเชื่อว่าหนังสือพิมพ์มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความคิดเห็น และพฤติกรรมพอสมควร และมีความเห็นว่าหนังสือพิมพ์ควรปรับปรุงด้านการเสนอข่าวให้รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ถูกต้อง และเป็นความจริง จากเหตุผลดังกล่าวจึงเกิดเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

1. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านความรับผิดชอบต่อความถูกต้องในการรายงานข่าวแตกต่างกัน
2. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านความยุติธรรมในการรายงานข่าวแตกต่างกัน
3. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านความเป็นอิสระจากแรงกดดันข่าวแตกต่างกัน

4. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านความพอเพียงของเนื้อหาแตกต่างกัน
5. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านการเป็นตัวแทนของชุมชนแตกต่างกัน
6. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านการตรวจสอบรัฐบาลแตกต่างกัน
7. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านการรักษาผลประโยชน์ของสาธารณชนแตกต่างกัน
8. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านความรับผิดชอบต่อนโยบายโฆษณาแตกต่างกัน
9. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ในด้านการเสนอเนื้อหาที่ขัดต่อศีลธรรมแตกต่างกัน
10. นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนแตกต่างกัน